

Nermin Šehić je jedan od studenata koje pomaže Fondacija Studium, pročitajte njegove prve dojmove po dolasku u Chicago na studij književnosti. Nermin je završio Koledž Ujedinjenog Svijeta u Mostaru i na svečanosti dodjele diploma održao je veoma dirljiv govore koji možete poslušati ovdje:

http://www.youtube.com/watch?v=PfJEEnt_UZCQ

NERMIN ŠEHIĆ:

PRVI UTISCI STUDIRANJA U ZEMLJI SNOVA KOJA NIJE BOSNA

Aj em from Boznia, tejk mi tu Amerika

Možete zamisliti kako sam se prijatno iznenadio kada sam, nakon osmosatnog leta do Chicaga, stajavši zbunjen u redu za provjeru dokumenata, bio pozdravljen na čistome bosanskom jeziku (iako sada nisam siguran bješe li “čist” ili čist), no nebitno)! Bila je to srećna slučajnost, ali i nešto čemu sam se žarko nadao, jer sam spremajući se za put stavljao manšetu s bosanskom zastavom na ruku baš u želji da ću sreći nekoga zemljaka, tim više što su mi uvijek govorili da “naših” ima mnogo u Vjetrovitome gradu. A sudba bi da moj prvi “zemljak” kojeg sretno u Americi bude lijepo bosansko djevojčice. Onako omalena, plave kose - pravi tračak sunašca dobrodošlice koji je svima potreban nakon dugoga puta. “Kako ti mogu pomoći?” (Hvala ti žuti trokutiću okružen sa niko ne zna koliko zvijezda na plavoj podlozi, znao sam da će te neko prepoznati!)

Bosanka-čijeg-imenase-ne-sjećamo je bila (nadamo se da je i sad) uposlenica O’Hare aerodroma i uljudno me uputila do štanda za provjeru dokumenata i objasnila kako da ispunim neke formulare . Onako zbunjen (i smušen, i umoran, i izgubljen, i umoran, i previše uzbuđen da bih osjećao umor), malo sam porazgovarao s njom i saznao da je ljupka djevojka u “zemlju snova” došla prije petnaestak godina. Ne znam sada ni da li sam je pitao za ime, ali ovaj kratak susret je bio moja prva lekcija o Americi. U zemlji u kojoj živi preko 200 nacionalnosti, ima i sasvim dovoljno Bosanaca i Hercegovaca da bi se čovjek osjećao kao kod kuće - skoro kao kod kuće.

Preživši tako moj prvi let (tehnički drugi, ako računamo onaj iz Zagreba za Amsterdam) i prošavši nadasve ljubaznu kontrolu (druga lekcija; neumoljiva birokracija laskog osmijeha koja se teško može porediti sa namrgođenim srednjovječnim ženama na našim štandovima koje maltetiraju starije građane, koji često sasvim slučajno zaborave godinu rođenja i druge stvari od birokratske (ne)važnosti), shvativ da zapravo nemam pojma kako ću se dovući do kampusa svoga koledža koji je udaljen nekih 40 minuta vožnje od Chicaga. Naoružan nadom da će mi moja “urođena” bosanska snalažljivost, o kojoj još uvijek pokušavam razlučiti da li je samo naš

mit o nama ili naša stvarnost, pomoći da nađem prijevoz, zaputio sam se ka izlazu iz ogromnoga zdanja. Ali srećom, Amerikanci ne prepuštaju ništa slučaju (sjećam se da sam popunjavajući aplikaciju za koledž morao odgovarati na pitanja kao što su koliko godišnje trošim na zubnu kontrolu, ili nešto još smiješnije, da li sam član plemena ili terorističke organizacije).

Moje oči, navikle da žuti trokut koji čini našu zastavu i simbolički predstavlja trojnu nadrealnost naše konstitutivne domovine, o kojemu nekada volim misliti da je samo loše predstavljena prizma, recimo Pink Floyd albuma, ugledaše plakat na kojemu je još pisalo i moje ime. Kristen, koja je zadužena od strane koledža da pregleda aplikacije i s kojom sam bio u kontaktu tokom raspusta, čekala je moju malenkost, i zajedno s Hewitt, koja je na moju sreću pohađala istu srednju školu kao i ja, Koledž Ujedinjenog Svijeta, s malom razlikom da sam ja horore Međunarodne diplome proživljavao u Mostaru, a ona u Svazilendu, zaputismo se prema gradu Lake Forest gdje je smješten i moj istoimeni koledž.

I naravno, ono što bi jedan Goraždanin, “gorštak” kakav sam i sam, prvo zapazio jeste apsolutni nedostatak bilo kakvih uzvisina koje bi iole podsjećale na nešto što mi zovemo brda i planine, ili hercegovački krš ako hoćete. Smještena na samoj obali velikoga jezera Michigan, regija Chicaga je, da se poslužimo bogatim bosanskim rječnikom opisa za svaki predmet i situaciju, “ravna ko’ tepsija”. No, barem je vrijeme bilo lijepo. I sjećam se da sam, dok smo se vozili širokom autocestom koja je ovdje valjda standard, a u našoj, euroatlantskim integracijama posvećenoj državi san, ugledao dva orla i naravno, to me se veoma dojmilo, kao uostalom i mnoge stvari i pojave koje ću ugledati u narednih nekoliko sedmica. Pretpostavljam da je sasvim normalno da kada prvi put posjetite neku zemlju primijetite detalje na koje domoroci inače ne obraćaju pažnju. Orao, znak imperijalizma, znak moći, znak Rima, znak snage i sasvim slučajno nacionalno obilježje barem desetak država. Američki orao je u tome panteonu valjda najjači i najveći. Sjetih se njihovoga običaja da ako im padne zastava na tlo, moraju je spaliti...

Ubrzo smo stigli i na kampus koji je premašio sva moja očekivanja svojom prirodnom ljepotom i mirnoćom. Kasnije ću saznati da su prve arhitekture grada i koledža dizajnirali planove s namjerom da ostvare spoj između čovjeka i prirode. U tome su i više nego uspjeli. Kampus je prepun zelenila i drveća, a skoro sve građevine su starijeg stila gradnje, neke ponosno stoje i preko stotinu godina. Popločane staze povezuju rezidencije sa Studentskim centrom, bibliotekom i sličnim objektima. A velike zelene površine su igralište za vjeverice. Nikada u životu nisam vidio više vjeverica na jednome mjestu! Maleni glodari se nalaze u svakome grmu i nekada poslije napornog predavanja ili ispita, lijepo je samo sjesti na travu i promatrati ih. Jednom prilikom sam ugledao i tri srne u šumarku koji se nalazi tik do biblioteke, a vrhunac susreta sa životinjama, koje su se savršeno uklopile u idiličnost ovoga mjesta, bilo je kada smo nabasali na pravog, pravcatog kojota. Postaje onda veoma jasno zašto se koledž i gradić zovu Lake Forest. A da tu žive skoro sve sami bogataši postaje jasno ako se izađe samo malo iz kruga kampusa. Velike kuće sa složenim krovovima i savršenim travnjacima punim cvijeća očaravaju čak i Amerikance, a na nekima od njih su bili plakati poput “Glasajte za senatora XY”, “Podrška Romney” itd. Nisam mogao, a da ne primijetim da su većinom republikanci... Nedaleko od

kampusu je i obala jezera Michigan, gdje su nas, novopridošle učenike odveli već na samome početku. Kažem jezero, no to u potpunosti izgleda kao more; galebovi, plaža, ona tanka plavetna linija na horizontu gdje se spajaju vodena i nebeska površina. I kad već spominjem plažu, bilo je baš zabavno igrati fudbal/nogomet na pijesku, odnosno “soccer”, pošto ovdje riječ “football” podrazumijeva američki fudbal. Na moje iznenađenje, nešto čemu se i sada s osmijehom čudim, takve sitnice probude čak i u balkanskome čovjeku, kakav sam valjda i sam, osjećaj koji možda ponajbliže mogu opisati kao evropski patriotizam. Jer zaista, ovdje svi na nas gledaju kao na autentične Evropljane koji su opsjednuti svojim soccerom, što mi naravno i jesmo, no “back home” na starome kontinentu, mi smo jedno, a “Evropljani” drugo.

Spomenuo sam kako ovdje ima zaista mnogo naših ljudi. Srećom, Lake Forest College pohađa desetak mojih starijih kolega iz koledža u Mostaru, tako da sam se ovdje osjećao mnogo lagodnije i opuštenije nego što bih inače. Prve sedmice moga boravka ovdje, nastupio je islamski blagdan Bajram, a svi moji strahovi da će proći bez baklave su prestali kada smo nas dvojica, moj prijatelj koji je druga godina i ja, posjetili bosansku slastičarnu u Chicagu. Da stvar bude još ljepša za mene, vlasnik je bio Goraždanin (slastičarna se zove Drina), a i svi gosti su bili Bosanci i Hercegovci. Pred kraj Bajrama, u goste nas je pozvao i naš prijatelj Bosanac koji je rođen u Americi, tako da sam upoznao mnogo “naše” američke raje. Od tada, pa do danas, ne prestajem se čuditi i razmišljati o sudbini ljudi koji su napustili svoju domovinu i naselili se negdje drugdje... Amerika jeste velika i bogata zemlja puna prilika, no ja nisam siguran da želim ostatak života provesti kao stranac...

I tako, nakon par sedmica navikavanja (iako imam osjećaj da se još uvijek navikavam) i upoznavanja nove sredine i ljudi, počeo i moj prvi semestar na Lake Forest College-u. Bio sam presretan izborom svojih predmeta, mada sam na nagovor svoga savjetnika uzeo predmet više nego što je trebalo, kako bih imao više opcija kasnije. Srećom, sva moja predavanja su bila veoma zanimljiva i nadahnjujuća na samome početku, osim jednoga kojeg sam s velikim zadovoljstvom otkazao. Naime, to je bila Politička nauka, za koju mi je bio dovoljan jedan čas da se uvjerim u nešto u što već duže vrijeme sumnjam; nama Bosancima i Hercegovcima politika i ne ide baš od ruke. Ali barem su svi ostali moji predmeti bili i više nego sjajni; ako ništa, njihova imena su bila dovoljno zvučna : Poezija i pjesma u muzici, Historija velikih civilizacija do 16. stoljeća, Antička i srednjovjekovna književnost, te Arapski jezik. Skoro sve što sam ikada želio studirati. Iako se ne moramo predodrediti za naš odsjek (major i minor) u prvoj godini, skoro sam siguran da ću uzeti dupli studij Historije i Književnosti. Jedini moj žal jeste što s takvim elanom i željom ne mogu studirati nešto mnogo pragmatičnije i korisnije, kao npr. matematiku ili hemijski inženjering, ali prihvatam uzbudljivi rizik plovidbe svijetom kapitalizma s diplomom književnika historičara. I tako, možda jedina prepreka mome učenju bješe činjenica da su skoro sve najljepše djevojke moje godine bile na mojim predavanjima. No, pretpostavljam da nisam nikada zaboravio da su analize Ilijade, Eneide i Božanstvene komedije bile moj najveći prioritet.

Rekao bih da su to i sada, no već smo na početku drugog semestra. Tek je drugi dan, zapravo. Nova očekivanja, novi izazovi. Jedva čekam da počnemo sa studijama Rimske historije,

ili Rane engleske književnosti. ... Ako ništa, ovdje vrijeme strašno brzo prolazi. Prebrzo, rekao bih. Mjesec je januar. Iako u ovoj hladnoći proljeće izgleda daleko kao tračak svjetla u mračnome tunelu, siguran sam da će, uza sve obaveze i zadaće, doći prije nego što je prosječne bh. parlamentarcu potrebno vremena da povisi sebi platu. Vrijeme je novac, kako kažu u ovoj čudnoj zemlji. Ili, čemu je vakat tome je i vrijeme, kako kažu u našoj, ako ne čudnijoj, onda sigurno zemlji zanimljivih “insana” koji možda ne znaju glasati na izborima, ali znaju “po čehri”, metodom koja premašuje svaku psihoanalizu, odrediti kakvoću nečije sasvjesti.. .

I eto, bješe vakat da se i vama javim. Nemam nikakvoga izgovora, no možda bih vam se mogao povjeriti i reći da sam zazirao od bilo kakvoga retrospektivnog osvrta na moj život ovdje, jer mnoga moja osjećanja u vezi sa životom i studiranjem ovdje nisu još iskristalisana. Tako npr. još uvijek nisam siguran da li sam prošao kroz fazu “kulturnog šoka”, nešto što većina ljudi doživi. Možda se to dešava upravo sada, a da nisam toga ni svjestan. A dani zaista brzo prolaze. Vjetar je ovdje sličan mostarskome, ali je mnogo hladnije. Nebo je slično našem, ali zvijezde prigušene gradskim svjetlima se skoro i ne vide. Kada sam bio dijete, u Goražde su često slijetali razni (vojni) helikopteri. A ovo nebo šaraju avionske trake dima. Let metalnih ptica. Ljudi? Kako bih ikada rekao za dva čovjeka da su ista, ili slična? Mentalitet je drugačiji, principi su drugačiji. Nekada me prožme osjećaj ponosa, jer pripadam kulturi i tradiciji koja je mnogo starija nego ova ovdje. A nekada, i svakim danom sve češće i češće, obuzima me očaj kada vidim kojom stazom, kroz koji tunel šepa ono malo naše države. “Lako je tebi pričati, ti si se Amerike dočepao!” “De si Amerikanac, šta ima?” “Jesi li se amerikanizirao, a?!” No opet, nadam se da s radošću mogu očekivati svoj povratak. Kao što bi neki možda rekli, bio bi nam život dosadan da je sve potaman. Gorim od želje da uskoro svojim radom počnem doprinositi baštini našega naroda. Ispisivati neke nove historije, izmaštavati nove romane i junake... I prije svega, biti zahvalan. Biti zahvalan za sve pružene prilike i sva lijepa iskustva. Biti zahvalan što sam odrastao gledajući sunce nad Drinom u gradu Isaka Samokovlje i skromnih ljudi i biti zahvalan što se napajam sa izvora znanja tamo gdje se ono (barem mi se čini), još uvijek cijeni.

I sanjati. Sanjati o ljepšim danima u zemlji ćuprija na modrim rijekama, zemlji hiža i tekija i samostana i hramova. Zemlji u kojoj se možda historija pošalila s njenim ljudima, ali i njeni ljudi s historijom. Jer baš kao što naš pjesnik svoju dragu nakon petstotog kilometra ljubavi voli jednako kao i na prvom, siguran sam i da svaki Bosanac i Hercegovac voli svoju domovinu, ma gdje i kada bio. Stoga sa snovima u srcu treba spuštati kule s oblaka i graditi ih na zemlji.

Sanjati.

Zar nam je išta drugo još ostalo?